

Lausunto

Luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi vesihuollon tietojärjestelmästä ja tiedottamisesta

Pvm/Datum/Date

Dnro/Dnr/DNo

15.11.2022

6323/00.00.01.00.00/2022

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Asia: VN/27275/2022, 11.10.2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi vesihuollon tietojärjestelmästä ja tiedottamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt toimittamaan lausunnot ensisijaisesti lausuntopalveluun. Allekirjoitusten jälkeen tämä lausunto viedään lausuntopalveluun.

Ruokavirasto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Vesihuoltolain (119/2001) 16 ja 20 d §:n nojalla ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetus vesihuollon tietojärjestelmästä ja tiedottamisesta osana hallituksen esitystä eduskunnalle koskien uudistetun juomavesidirektiivin (EU) 2020/2184 täytäntöönpanoa. Samalla huomioitaisiin kansallisen vesihuoltouudistuksen tarpeita.

Turvattu, laadukas vesihuolto on elintärkeä osa Ruokaviraston strategiaan päämääriin liittyvää ruoantuotannon ja maaseudun elinvoimaa, elintarviketurvallisuutta, yritysten toimintaedellytyksiä, viranomaistoimia (mm. laboratoriotoinnnot), elintarvikehuollon huoltovarmuutta ja valmius-/ varautumistasoa.

Säädösehdotus tukee mielestämme yhteiskunnan turvallisuusstrategiaa (2017), turvallisuusympäristön muutoksen selontekoa 2022 ja valtioneuvoston huoltovarmuusselontekoa 2022.

Vesihuoltolain (119/2001) 16 ja 20 d §:n nojalla annettavaan valtioneuvoston asetukseen esitetyt vesihuollon tietojärjestelmään koottavat tiedot ja asiakkaille pyytämättä toimitettavat tiedot ovat arviomme mukaan oikeansuuntaisia, joskin monissa tapauksissa painottuvat tämänhetkisiin riskeihin ja hintojen nousutarpeeseen.

Onko ehdotettu asetusluonnos tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihe)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

Vesihuollon kriittisen roolin vuoksi on tärkeää, että siihen liittyvät palvelut, järjestelmät ja laitokset ovat toimintavarmoja sekä ehdottoman luotettavia niin normaaliolosuhteissa kuin poikkeustilanteissakin. Ruokavirasto korostaa, että on välttämätöntä turvata puhtaan veden jatkuva saatavuus ja riittävyys paitsi kotitalouksille myös huoltovarmuuskriittiselle, vesi-intensiiviselle ruoantuotannolle, jalostukselle, jakelulle ja viranomaistoimintoihin. Tämä koskee sekä kaupunkien isoja vesihuoltolaitoksia että harvaan asuttujen maaseutualueiden pieniä vesihuollon toimijoita.

Säädösvalmistelussa ja sitä edeltäneissä kansalliseen vesihuoltouudistukseen liittyvissä toimissa on onnistuneesti tunnustettu isot erot vesihuoltolaitosten toiminnassa, vesi- ja viemäriputkien tosiasiallisen tilan tietämisessä ja tietojen toimittamisessa realistisen ja ajantasaisen tilannekuvan muodostamiseksi valtakunnan tasolla. Vesihuollon tietojen toimittamisesta on tarkoituksenmukaista säätää asetuksella. Vesihuoltoinfran korjausvelka on päässyt kasvamaan huomattavaksi (777 milj. €/vuosi), ja on kasvava. Taustamateriaalin perusteella tämä merkitsisi selkeitä vesimaksujen korottamisia. Tähän toivomme malttia. Lisäksi pidämme elintärkeänä, että vesihuollon toimijoiden kyky toteuttaa veden kysynnän, ilmastonmuutoksen aiheuttaman vaihtelevan tarpeen ja toimitusvarmuuden turvaamisen edellyttämät investoinnit varmistetaan tarvittaessa myös muin rahoituslähtein.

Koska vesihuollon ratkaisut tehdään tyypillisesti kymmeniksi vuosiksi eteenpäin, tulisi vesihuoltoverkoston älykkään uudisrakentamisen ja saneerauksien sekä hulevesien hallinnan suunnittelun näkökulman näkyä selkeämmin myös säännöksen piiriin tulevien tietojen kokoamisessa ja hyödyntämisessä.

Näkemyksenne vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista ja tiedottamisesta oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Olemme samaa mieltä siitä, että tietojen toimittamisveloitteen täsmentäminen lisää ohjattavuutta ja parantaa realistisen ja ajantasaisen tilannekuvan saamista. Luonnoksessa kuvatut liitteen 2 tiedot antavat kuvan alihinnoittelukohteista ja liitteen 3 isojen laitosten osalta vihreän siirtymän etenemisestä. Liitteen 3 tietojen toimittaminen vihreän siirtymän edetessä myös pienemmiltä, innovatiivisilta toimijoilta voisi monipuolistaa kokonaiskuvaa.

Arkkitehtuuri

Kannatamme esitettyjä tiedon toimittamisen ja tiedottamisen linjauksia, mutta arviomme mukaan tietojen toimittamisstrategia voisi olla kasvuhakuisempi ja toimenpiteiden kunnianhimo voisi olla nyt esitettyä suurempi. Vaikutusten arvioinnin kannalta olisi erittäin hyödyllistä, että taustamateriaalissa olisi mukana ylätason arkkitehtuurikuvaus, jossa käy ilmi tiedontuottajat, viranomaisten jo keräämät tiedot, olemassa olevat tietojärjestelmät sekä edelläoleviin kaavailut muutokset. Tämän tyyppisen kuvauksen avulla vaikutusten arviointi tapahtuisi huomattavasti tehokkaammin. Arvioinnin lähtökohtana pitäisi olla kuitenkin olemassa olevan viranomaistiedon hyödyntäminen, tietojen yhteentoimivuuden varmistaminen ja mahdollisesti tarvittavien uusien tietojen tehokas kerääminen.

Vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavat tiedot ovat tärkeä työkalu talousveden laadun, hinnan ja kulutuksen suunnittelussa. Järjestelmäintegraatioiden kustannustehokkuutta ei kuitenkaan saa vaarantaa liian yksityiskohtaisella sääntelyllä.

Esitetty tietojen toimittamistapa on edennyt pitkälti järjestelmien ehdoilla (mm. VEETI). Kestävän ratkaisun rakentamiseksi on tarpeen tarkastella ehdotettua kokonaisuutta lisää tieto- ja järjestelmäarkkitehtuurilla. Näin moni mahdollinen ongelmakohta tulisi ehkä paremmin esille ja pystytään välttämään ennakoimattomat lisäkustannukset. Ehdotamme myös, että sääntelyssä siirryttäisiin tietojärjestelmistä sääntelyn sijaan puhumaan tietovarannoista ja arvioimaan niiden sääntelytarvetta.

Vati-näkökulmasta

Asetusehdotuksella ehdotetaan säädettäväksi vesihuoltolain 20 d §:ssä tarkoitettuun vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista, joista osa julkaistaisiin direktiivin edellyttämällä tavalla verkossa. Osa vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista on tietoja, joita tarvitaan juomavesidirektiivin täytäntöönpanosta komissiolle raportoitaessa. Näitä tietoja tallennetaan useisiin järjestelmiin, ml. Ruokaviraston ylläpitämään Vati-järjestelmään. Vaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon myös, ja olisi hyvä määritellä tarkemmin, kenen vastuulla on minkäkin tiedon hallinnointi. Mikäli Vatiin tallennettavien tietojen määrä kasvaa, sillä on vaikutuksia sekä järjestelmän ylläpitokustannuksiin että kuntien ympäristöterveydenhuollon resursseihin.

Lopuksi kiinnitämme huomiota siihen, että sääntelyssä tulee ottaa huomioon toimitettavien tietojen tosiasiallinen merkitys. Jos velvoite kohdistuu ehdotettujen tietojen toimittamiseen ilman rahaa ja välineitä asioiden käytännön seuraamiseen ja ennakoivaan päätöksentekoon, suunnitellut vaikutukset jäävät vajaiksi.

Pidämme myös tärkeänä, että kyberturvallisuuteen kiinnitetään huomiota. On tärkeää varata riittävästi resursseja tähän työhön.

Tietojärjestelmistä ja niihin toimitettavista tiedoista säädettäessä myös järjestelmien ylläpidon ja jatkuvan kehittämisen kustannukset nousevat. Kasvaviin yp-kustannuksiin tulisi hakea kansallisen tason rahoitusratkaisua, jotta nousevat yp-kustannukset eivät jäisi pelkästään organisaatioiden ja asiakkaiden maksettaviksi.

Iloksenne näemme, että säädöksen taustalla olevat tarpeet palvelevat myös yhteisen Lumovoimainen maaseutu 2040 -vision toteutumista.

Pääjohtaja

Antti-Jussi Oikarinen

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihe)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

Neuvotteleva virkamies

Minna-Maija Väänänen

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Dokumentet har uppsatts och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7